

A 1734/välfärd

Käsittelijä Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta

Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunnan mietintö, joka koskee
jäsenehdotusta
pakollisesta sovittelusta huoltajien erotilanteessa

Ehdotus

Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että Pohjoismaissa otetaan käyttöön pakollinen sovittelu erotilanteessa silloin, kun huoltajilla on alaikäisiä lapsia.

että järjestetään pakollista sovittelua erotilanteessa käsittelevä seminaari tai vaihtoehtoisesti konferenssi, jotta Pohjoismaat voivat oppia toistensa kokemuksista.

Taustaa

Sosiaalidemokraattisen ryhmän ehdotus pakollisesta sovittelusta huoltajien erotilanteessa esiteltiin Pohjoismaiden neuvoston yleiskokouksessa Helsingissä 31. lokakuuta 2017.

Ehdotuksessa todetaan, että vanhempien erotilanteessa saattaa syntyä konflikteja, jotka vaikuttavat kielteisellä tavalla lasten hyvinvointiin. Norjassa on lasten hyvinvoinnin huomioimiseksi ja perheessä esiintyvien jännitteiden vähentämiseksi otettu käyttöön pakollinen sovittelu eroamassa oleville huoltajille, joilla on alle 16-vuotiaita lapsia. Norjan kokemukset ovat hyviä, ja niin ovat myös Ruotsissa tehdyistä kokeiluista saadut tulokset.

Jäsenehdotuksen lähtökohtana on lapsen etu, ja sen mukaan pakollinen sovittelu erotilanteessa, johon liittyy alaikäisiä lapsia, voi auttaa vanhempia sopimaan huoltajuuden järjestämisestä ennen kuin tilanne tulee tai vähentämään ja ratkaisemaan konflikteja.

Nuorten kokemat mielenterveyden ongelmat lisääntyvät Pohjoismaissa, etenkin Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa. Tämä käy ilmi nuorten terveyttä ja työelämään sopeutumista käsittelevästä *Unga in i Norden* -raportista. Tutkimuksessa nuoret antavat myös vastauksia kysymykseen: "Mistä luulet sen johtuvan, että voit huonosti?". Syiksi mainitaan yksinäisyys, ystävien puute, turvattomat kotiolosuhteet sekä luottamuksen puute aikuisia kohtaan. Monet nuoret kokevat myös stressiä, suorituspainetta ja joukkoon kuulumattomuuden tunnetta. Koulunkäynnin varhain keskeyttäneet

ovat usein kokeneet kiusaamista ja loukkaavaa kohtelua.

Mielenterveyden ongelmiin on monia syitä, mutta tärkeää on löytää erilaisia keinoja niiden vähentämiseksi. Hyvät kotiolosuhteet luovat tärkeän perustan sille, että nuori voi hyvin ja tuntee olonsa turvalliseksi. Olennaista on, että nuoret voivat tuntea luottavansa aikuisiin ja pyytää apua voidessaan huonosti. Jos näin ei ole, esimerkiksi itse-tuhoisen käyttäytymisen riski kasvaa.

Pakollinen sovittelu tarkoittaa sitä, että vanhemmat käyvät asiantuntijan johdolla strukturoidun keskustelun, jossa pyritään löytämään lapsen kannalta parhaat ratkaisut. Tavoitteena on, että huoltajat pääsevät yhteisymmärrykseen siitä, miten huoltajuus järjestetään. Pakollinen sovittelu erotilanteessa voi auttaa vähentämään sekä huoltajien välisten konfliktien määrää että niiden vakavuutta. Tämä puolestaan vaikuttaa myönteisesti lapsen ja muun perheen hyvinvointiin.

Huoltajien väliset konfliktit kasvattavat myös yhteiskunnan kustannuksia ja vievät sosiaalipalvelujen resursseja.

On tärkeää ehkäistä konflikteja ja tilanteita, jotka voivat vaikuttaa kielteisesti nuorten henkiseen hyvinvointiin. Pakollinen sovittelu erotilanteessa, johon liittyy alaikäisiä lapsia, voi auttaa vanhempia sopimaan huoltajuuden järjestämisestä ennen kuin tilanne tulee tai vähentämään ja ratkaisemaan konflikteja.

Ehdotuksen merkitys suhteessa kestävän kehityksen tavoitteisiin (Agenda 2030)

Ehdotus liittyy YK:n kestävän kehityksen tavoitteeseen numero 3, joka koskee terveyttä ja hyvinvointia: *Taata terveellinen elämä ja hyvinvointi kaiken ikäisille*. Ehdotuksella pyritään edistämään niiden lasten psyykkistä terveyttä, joita asia koskettaa, ja näin ollen se liittyy alatavoitteeseen 3.4: *Vähentää vuoteen 2030 mennessä kolmanneksella tarttumattomien tautien aiheuttamia ennenaikaisia kuolemia ennaltaehkäisyn ja hoidon avulla sekä edistää henkistä terveyttä ja hyvinvointia.*

Valiokunnan näkemykset

Jäsenet olivat yleiskokouksessa käydyssä keskustelussa yhtä mieltä siitä, että lapsinäkökulma tulee pitää keskiössä. Keskustelussa todettiin, että Pohjoismaat voisivat oppia ja saada toisiltaan ideoita asiassa.

Lisäksi keskusteltiin muun muassa lasten oikeudesta molempiin vanhempiinsa, mikä toteutuu esimerkiksi pyrkimällä yhteishuoltajuuteen elleivät olosuhteet ole erityisen haastavat. Lisäksi todettiin, että vaikka vastuun jakaminen kahden vanhemman kesken ei aina ole paras ratkaisu, se voi kuitenkin olla myönteinen ratkaisu niin kauan kuin ajatellaan lapsen parasta.

Tukholmassa 24. tammikuuta 2018

Anna-Maja Henriksson (r.)

Bente Stein Mathisen (H)

Helge André Njåstad (FrP)

Jenis av Rana (Mfl.)

Karen J. Klint (S)

Ketil Kjenseth (V)

Lennart Axelsson (S)

Mika Raatikainen (ps.)

Nina Sandberg (A)

Ólafur Ísleifsson (Flf)

Paula Bieler (SD)

Rikard Larsson (S)

Steinunn Þóra Árnadóttir (VG)

Ulf Leirstein (FrP)